

"Човекот како духовно битие го бара начинот да го обележи својот внатрешен живот, духовниот, надвор од рамките на времето, оставајќи една оставштина за другите, некој печат во времето", вели Ирена Гапковска.

УМЕТНОСТА, ИСКОНСКА

■ Пишува: Милева ЛАЗОВА

Ликовниот уметник Ирена Гапковска пројавила афинитети кон уметноста уште од најрани години. Од наивните детски игри со бои, таа почнала да создава слики, цртежи како плод на еден внатрешен свет, едноставен и богат како што може да биде детскиот. Нејзиниот талент го забележале родителите, како и наставниците, кои во секој поглед ја поддржувале.

Следниот чекор на Гапковска било запишувањето во Средното уметничко училиште, остварување на неколку групни изложби во Македонија, самостојна во Холандија, за во 1996 година да дојде на идеја да отвори Арт студио - школа за цртање, кое и ден денес опстојува.

МОТИВ

"Но, сепак за да се истакне талентот - вели Гапковска - потребно е едно созревање, за личноста всушност да осознае што сака. Талентот е едно, а изборот друго. Значи, решив да се запишам во ср-

едното уметничко училиште, тоа беше првиот чекор, кој наиде на отпор, можеби затоа што во мојата фамилија нема ниту еден уметник, но најмногу се создаде оној класичен отпор на егзистенцијалното прашање. Тогаш сè уште беше лесно, постоеше поранешна Југославија, животот не беше толку тежок како што е сега".

Но, сепак, Гапковска останала во светот на уметноста. За неа, да се биде уметник, пред сè, значи да се биде човек, кој ја бара смислата на своето постоење преку креацијата. Уметникот го слуша внатрешниот порив, кој му е даден како талент.

"Уметноста ја сфаќам - додава Гапковска - како една внатрешна и исконска желба да се твори, создава, да ѝ се спротивставува на конечноста и минливоста на животот. Пред сè, уметноста е љубовта кон животот, а љубовта создава, гради. Човекот како духовно битие го бара начинот да го обележи својот внатрешен живот, духовниот, надвор од рамките

на времето, оставајќи една оставштина за другите, некој печат во времето. Секој уметник кој не ја црпи својата основна инспирација од потребата на другите да има даде дел од себе, "жртва" на љубов од себе, се деградира во интелектуалец, кој го изгубил чувството во хаосот на самозатвореноста. Модерната уметност го изгубила допирот со човекот, се изолира во една сфера на идеи, која се обраќа самата на себе. Тоа е мој став, можеби некој не би се согласил, но секој обичен човек, мислам на тој што не е уметник, е апсолутно збунет (колку тоа го признавал или не), пред безличноста на модерната уметност, мислам на минимализмот, апстракцијата, како и на инсталациите. Комерцијалниот дух на уметноста ја одвои уметноста од привилегирано и ценето место во општеството и ја фрли надвор од рамките т.е. надвор од човекот. Уметноста ја сфаќам како потрага по вистината, по еден трновит и тесен пат".

Според Гапковска, уметноста е еден внатрешен живот, глас кој треба да им го пренесеш на другите, така што инспирацијата ѝ доаѓа

од нејзините внатрешни бранувања, чувства, мисли. Секако дека во тој личен израз се наоѓа идентитет, кој не му припаѓа само на еден човек или на едно време.

"Уште како дете - објаснува Гапковска - се воодушевував со длабоката мистичност на нашите преубави фрески, на длабочината, на колоритот, на стилизираната форма на човекот како едно духовно битие. Иконите имаат нешто што ја надминува и границата на самата уметност, водат во

еден повисок свет. Секако имав средби и со друг вид уметност, додека студирав на Академијата на отсекој графика. Ја проучував целата светска уметност, се барав себе си од Кандиски до Микеланџело. Но, мислам дека во мојата уметност најмногу влијание има византиската уметност, како и симболизмот на Густав Климт. Моментно најмногу работам со класичната техника масло на платно, понекогаш го користам и акрилот, како и традиционалната техника со пигменти на дрво".

кои непристапни канали, лавиринти за градење кариера.

"Владеа монопол, и многу уметници кои тука завршуваат без оглед на својот потенцијал, едноставно се отфрлени од општеството и се принудени да работат нешто друго за егзистенција. Но, ете откако малку се стабилизирав на тоа прашање, се вратив со полна сила и почнав да сликам. Претходната година имав самостојна изложба во Холандија, и наидов на поддршка од Министерството за култура, особено бев пријатно изненадена од пријателскиот став на господинот Гоце Божур-

ЖЕЛБА ДА СЕ ТВОРИ

АМБИЦИОЗНОСТ

За жал, Гапковска нема остварено самостојна изложба во земјава, освен неколку групни. За неа, причината за ова е многу дискутабилна. Кога Гапковска ги завршила студиите се судрила со еден голем сид - решавање на статусот како уметник во земјата, кој нема никаков "грб" или поддршка, а познато е дека кај нас многу сфери едноставно се засидани со не-

ски, кој нелицемерно ми излезе во пресрет. Сега работам на извесен серијал на слики (варијации), повторно за Холандија, каде остварувам соработка на повеќе години, каде што наидов на интерес за нашата култура и уметност, особено за незаменливото богатство, кое го имаме во Македонија, а тоа се манастирите, иконите, фреските. Треба да бидеме свесни како нација дека навистина имаме богата историја, автентична, и треба да ја негуваме, а не да ја забораваме".

Секако дека денешните случувања се рефлектираат во нејзиното творештво и тоа многу мрачно, но од друга страна, тоа ѝ дава поттик да не престане да верува во подобро утре.

"Човек - вели Гапковска - ако умее и сака, може и од лошите искуства да извлече креативна сила, но ако мора да се занимава со нешто друго за да опстане, битката е изгубена за многу генерации. Сепак, сите овие премрежија во нашиот секојдневен живот, се рефлектира врз младите кои го губат чувството за индивидуалност, самопочит, интерес кон повисоки

нешта. Мислам дека на некој начин веќе одговорив за можноста или неможноста да се егзистира од оваа професија. Но, тоа е тоа, уметноста е нешто што го работиш без да претпоставуваш дека ќе го продадеш, едноставно работиш и чекаш подобри времиња. Тоа е како поговорката 'човекот е остров'. Во денешно време навистина е уметност да живееш од уметност. Луѓето едноставно мораат да се грижат за основните потреби, за да се купува уметноста навистина е потребно едно поконструктивно општество".

Гапковска е основач и на Арт Студио Линеа. Веќе 6 години работи во сликарското ателје, кое го формирала во 1999 година, а сега е невладината организација Арт Студио.

"Мотивот да го создадам - истакна Гапковска - пред сè, беше мојата упорност да се занимавам со уметност, а финансиски да опстојувам и покрај невозможните услови за наоѓање на било каква работа, а не од уметност. Сите овие години создавав една оаза, еден друг свет каде можев да се отргнам себе си и оние коишто доаѓаат да научат да сликаат. Во својата ра-

бота со другите, особено со младите, научив повеќе отколку што можев да замислам. Колку е поблагодородно некому да му се дава нешто што ќе му отвори нови хоризонти отколку да бараш да придобиеш нешто. Така, почнав една одисеја, која во овие неславни времиња сè уште се одвива, и покрај слабиот морал-интерес, како и од лошите економски причини. За жал, и покрај успешното постоење, со многу слаби финансии, никој не покажа ниту најмал интерес да му даде поддршка на ова ателје, а знаеме дека уметноста е душата на еден народ". Интересот да се посетува ова студио, според Гапковска, пред неколку години бил многу поголем. Последните две години интересот е многу опаднат.

"Се прашував дали причината е во тоа дека сите нè опфатила апатија, општа депресија од напорното живеење во борбата за гола егзистенција или е нешто друго? Сега моментно се бориме со едно навистина тешко искушение, да остане ателјето, бараме поддршка за проектот, но како и да е, не го напуштам ателјето", додаде Гапковска.